

ARS LAPIDARIA SIRMIENSIS

ARS LAPIDARIA SIRMIENSIS

10. фебруар – 4. март 2011.

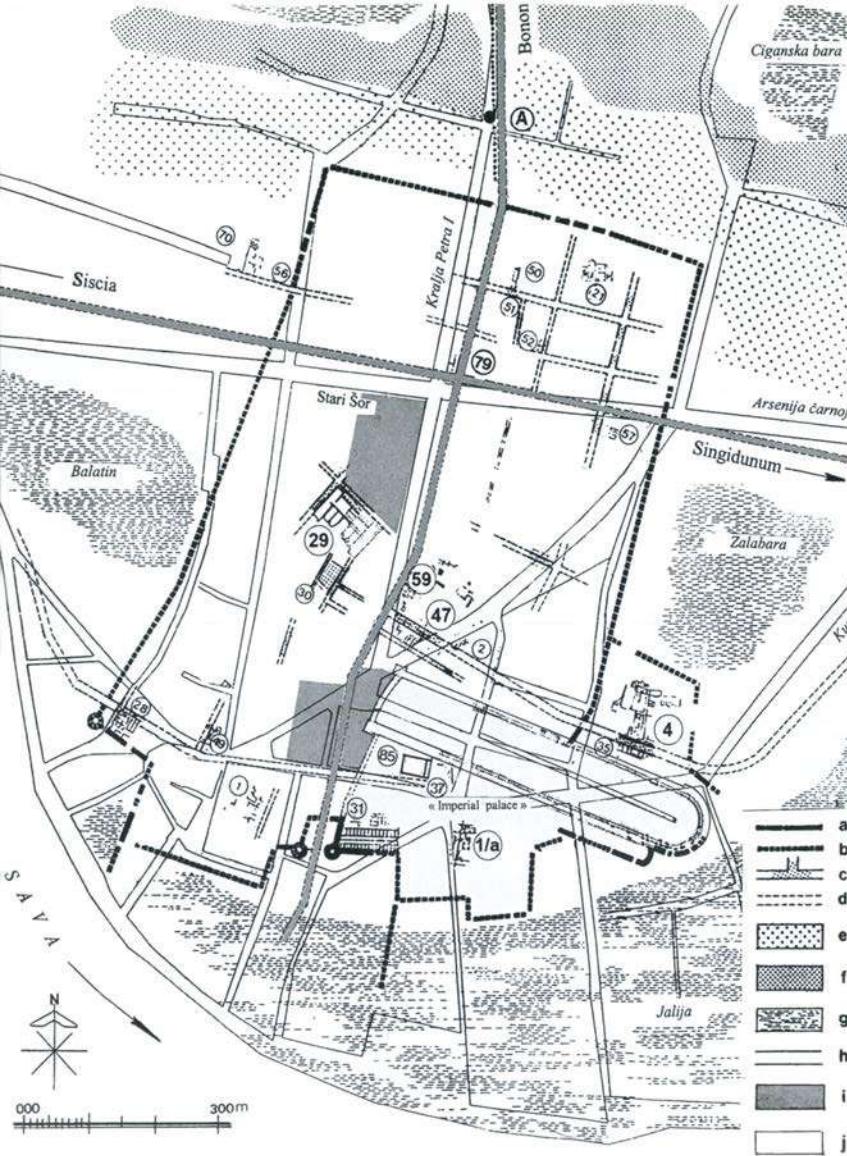
Галерија Музеја рудничко-таковског краја
Синђелићева 7, Горњи Милановац

МУЗЕЈ РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА
Горњи Милановац, 2011.

МУЗЕЈ СРЕМА
Сремска Митровица

План Сирмијума,
IV век
(по др М. Јеремић)

СИРМИЈУМ

ЦАРСКИ ГРАД НАЈМОЋНИЈЕ ИМПЕРИЈЕ
У ИСТОРИЈИ ЧОВЕЧАНСТВА

Сремска Митровица је град у Срему испод чијих се улица и кућа крије тајна једног изузетног града из римског периода – Сирмијума.

Сирмијум се развијао у распону од шест векова. На историјској сцени се јавља доласком римских легија крајем I века старе ере, вероватно у војним походима славног римског војсковође Тиберија, каснијег наследника првог римског императора Октавијана Августа, и постоји до пада града 582. године у руке страшних Авара, номадског племена из Азије.

Сирмијум је израстао из келтско-панонског насеља о чијој величини се још увек мало зна а после римског освајања и бурних година Далматинско-панонског устанка (6–9. година наше ере) врло брзо се развија и постаје један од центара политичке и економске моћи у Доњој Панонији.

Процес романизације, јачање дунавске границе и друштвени и економски развој овог краја, доприноси да Сирмијум у време владавине династије Флавијеваца (69–96. године наше ере) добије статус колоније под именом *Colonia Flavia Sirmiensium*.

Многе легије су боравиле у Сирмијуму (*III Galica, XIII Gemina, IV Flavia, I Minervia, I u II Adiutrix, VIII Avgusta*) али за сада није потврђено да је било која од њих имала овде седиште.

Такође су у периоду од II до IV века римски императори одседали у Сирмијуму, често да би припремали ратове против варварских племена на дунавској граници (*limes*) или да би направили кратак предах на свом путу са једног краја огромног Царства на други.

Међу њима најзначајнији су били: **Трајан**, на свом путу освајања Дакије, **Марко Аурелије**, који је по Филострату умро у Сирмијуму 17. марта 180. године; **Максимин Трачанин** који је провео већину своје кратке владавине у Сирмијуму; **Клаудије II Готски** је умро у Сирмијуму 275. године; **Константин Велики** је време од 316. до 321. године провео између Сирмијума, где је ковао новац, и Сердике; **Лициније** је имао резиденцију у Сирмијуму до пораза 316. године; **Констанције II** је после 351. године био у више наврата у Сирмијуму; **Јулијан Апостата** се кратко задржао у Сирмијуму 361. године да прослави свој тријумф, а церемонија крунисања императора **Теодосија I** је одржана у јануару 379. године баш у Сирмијуму.

*Стела са медузом,
западна некропола*

Данас сматрамо да је шест императора рођено било у Сирмијуму или у оближњим насељима:

Деције Трајан (249–251) рођен у Будалии, у близини Сирмијума, **Аурелијан** (270–275), са ласкавом титулом „Обновитељ свете”, **Проб** (276–282) познат по изградњи система канала за исушивање овог мочварног простора (данашњег Срема) и гајењу винове лозе и производњи вина, Проб је такође убијен у Сирмијуму, **Диоклецијанов** савладар **Максимијан** (285/6–305), вероватно, **Констанције II**, син Константина Великог (337–361) и **Грацијан** (367–383), Валентијанов син.

У време Диоклецијанових реформи, од 293. године Сирмијум је седиште провинције Паноније Секунде.

У време владавине цезара Галерија град је био једна од четири престонице римског царства, заједно са Медиоланумом, Треверијем и Никомедијом. Седиште је Илирске префектуре до времена хунске најезде. Хуни су га разорили око 441. године и раселили читаво становништво. После Атилине смрти Сирмијум је у рукама разних варварских народа, у почетку Гота као федерата, касније Гепида, да би опет накратко у VI веку био у рукама источног римског царства, кад је после трогодишње опсаде био предат Аварима.

Становништво града су чинили староседеоци панонског и келтског порекла (*Egnatius Paetus, Septimius Pinnis, Aurelia Ursa, Messianus, Messor, Gramonius*), колонисти, Римљани (*Sextus Iuuentius In-*

Минервин штит са представом Медузе

genius, затим Титији, Улпији, *Caecili*, Лицинији, *Praeconii*, Апонији и Албанији), као и Грци (Иринеј, Димитрије, Синерот, Анастасија, Аурелија, *Asklepiodota*, *Gorgonius*), Сиријци (*Stygius*) и Германи (*Otgariucs*).

Почетком IV века град је био значајно место ранохришћанске заједнице. У жестоким прогонима хришћана 304. године око 200 мученика је погубљено у Сирмијуму. Међу њима се истиче Иринеј, први познати епископ Сирмијума, кога су римски легионари погубили на Артемидином мосту, 6. априла 304. године. Три дана после њега погубљен је његов ђакон Деметријус, који ће оставити своје име средњовековном и модерном граду.

Мада је прошлост града увек била интересантна суграђанима, тако да је један од учитеља, Игњат Јунг ревносно бележио све споменике и зидине старог града и иако је археолошки истраживан у IX веку, град се почиње систематски археолошки истраживати тек од 1957. и до сада је ископано 85 локалитета. Ова истраживања су нам омогућила да упознамо изглед града за период од друге половине III до kraja IV века наше ере када је захватао површину од 75 ha и био неправилног кружног облика, по Менандру.

Археолошка ископавања су изнела на светло дана многобројне остатке једног високо организованог римског града којег је Амијан Марцелин назвао „многольудном и славном мајком градова”. Данас нам је познато на основу истраживања како су изгледали делови градских бедема, главних комуникација,

Торзо Минерве, царска палата

југоисточни део (локалитет 1а) и северозападни део царске палате (локалитет 85) – најзначајније грађевине града чије су просторије украшene импортованим мермером разних боја и другим скупоценим каменом, уз саму палату је смештен велепни хиподром (локалитет 66) – коришћен за разне спектакле (помиње се гладијатор Лиаиос који је својим наступима привлачио не само грађане Рима, већ и Сирмијума и Тесалонике). Монументална јавна купатила (**локалитет 29**) – тзв. **Лицинијеве терме**, јавне житнице, градске виле са мозаичким подовима и перистилима (**локалитет 4**), бенефицијарна станица са Јупитеровим храмом у оквиру кога је пронађено 85 ара – жртвеника, од којих 79 са натписом (**локалитет 70**), тзв. Базилика светог Димитрија (**локалитет 59**), комплекс грађевина уз форум (**локалитет 47**), који пружају јасну слику о изузетној вештини њихових градитеља.

автор

Јасмина Давидовић, виши кустос археолог
Музеј Срема, Сремска Митровица

*Тордирани стуб,
царска палата, Nero antico*

ARS LAPIDARIA SIRMIENSIS

Издавачи:

Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац

www.muzejgm.org

Музеј Срема, Сремска Митровица

www.muzejsrema.org.rs

За издаваче:

Борисав Челиковић

Никола Стокановић

Аутор изложбе:

Јасмина Давидовић

Графичка опрема: Вељко Тројанчевић

Штампа: Sirius, Горњи Милановац

Тираж: 30

2011.

МУЗЕЈ РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА

МУЗЕЈ СРЕМА